

**Uitenboschstraat 98 (96)
poortgebouw met twee woningen
1813 TG Alkmaar**

Joop Elsinga 2010, Uitenboschstraat 98 links

Algemeen

De crisisjaren '30 van de vorige eeuw hebben de Vereniging van Volkshuisvesting Alkmaar (VVVA) er niet van weerhouden al eerder woningen met lage huren te bouwen en dit gedeelte van de Uitenboschstraat sluit daarop aan.

In opdracht van de VVVA zijn in 1934 door de bekende Alkmaarse architect G.D. van Reijndam 26 woningen aan de Uitenboschstraat ontworpen voor het bedrag van f. 80.000,-. Hij verdeelde ze onder in types te weten 9 woningen type D vanaf de hoek links, aansluitend 2 woningen Type A en 2 woningen type E, de zogenaamde poortwoningen. Zowel aan de ene als aan de andere zijde van de straat werden 13 identieke woningen met een poortgebouw met elk 2 woningen, gerealiseerd. Het verschil tussen type A en D was de inhoud van het pand. A: 220.60 m³; D: 234.16 m³. Type E wordt niet vermeld. Op bouwtekening 1. staat de Uitenboschstraat ingetekend met een sloot waarschijnlijk aan de achterzijde van de oneven genummerde panden. Achter het poortgebouw aan de evenzijde bevond zich een boerderij. Beide poortgebouwen zijn van een geplaveide boogvormige onderdoorgang voorzien met een toegang naar de achterom van de tuinen. Alle panden bezaten kleine voortuinen.

De bouwvergunning werd april 1934 aangevraagd en 30 mei van dat jaar verleend. Bij de poortwoningen bestond de plattegrond uit een woonkamer, keuken, w.c. en schuur en op de 1ste verdieping is boven de poort een mezzanine (halfhoge verdieping) gebouwd. Deze is bereikbaar met een kleine trap en zo werd extra kamerruimte gecreëerd. De muurscheiding tussen de buurhuizen was met een insprong aangebracht waardoor nr. 98 en nr. 101 aan de voorzijde een extra ruimte bezitten. De nummers 96 en 103 bezitten deze ruimte aan de achterzijde.

In 1962 werden de huizen van een riolering voorzien en in 1978 volgde een renovatie waarbij de voormalige roedenramen zijn verdwenen.

Bij de woonkamers van de poortwoningen waren de kamerramen aan de voorzijde oorspronkelijk uitgevoerd als samengesteld 3-ruits raam met drie bovenlichten met 4-ruitsvulling. De overige ramen zijn samengesteld gebleven maar zonder roedenverdeling. De oude entree had een deur met 8 kleine ruitjes en in de zijgevels gesitueerd tussen woonkamer en keuken (ter plaatse van een nu verhulde gemetselde boog). Beide voordeuren met 2-ruits glasdeur zijn binnen de poort verplaatst naar de voorgevelhoek. In 1978 zijn tegelijk met de verplaatsing van de voordeuren en de keukenuitbouw ook de bogen van het poortgebouw gedicht. (1)

N.B. De achtergevels van de woonhuizen zijn niet beschermd, de poortgevel aan deze zijde daarentegen wel.

1. BWTZ. doss.nr.36.21.29, tekening 1 en 2: 26 woningen, 1934,
*literatuur: 'Vereniging voor Volkshuisvesting "Alkmaar", 1907-1982

Beschrijving

Beide poortwoningen zijn op een nagenoeg L-vormig grondplan met twee bouwlagen opgetrokken. De verdieping is boven de poort uitgevoerd met in elkaar grijpende verdiepingen. Het pand bezit een zadeldak met de noklijn evenwijdig aan de straat dat aan de voor- en achterzijden wordt doorbroken door rechte dakinsnijdende opbouwen onder een platdak. De schuine dakvlakken zijn gedekt door een opnieuw verbeterde Hollandse rode pan en zijn onderaan evenals het plattedak voorzien van een ruime gootoverstekken. Op beide nokken bevinden zich deels in het dak insnijdende schoorsteen met een buitenkanaal op de zijgevels opgetrokken in rode handvormsteen in halfsteens metselverband. De verhoogde rechte opbouwen zijn op de begane voorzien van een boogpoort die toegang geeft tot het achterom. De hogere 3-zijdige opbouw wordt gedekt door een plat dak en aan weerszijden geflankeerd door twee lagere bouwvolumes, waarvan de gootoverstekken inwaarts over de middengevel steken.

De voorgevels zijn boven een gemetselde plint in handvorm bruinrode steen en platvol gevoegd, opgetrokken met een rode handvormsteen in halfsteensverband met een terugliggende voeg. De poort wordt aan de voorzijde in de ronding gedekt door een meerlaags boogontlasting doorlopend boven beide voordeuren en terugspringend gevuld met horizontaal houten beschot. Het plafond van de onderdoorgang is met nieuwe kunststofplaten afgewerkt. De achtergevel is in eenvoudiger metselwerk opgetrokken en de meerlaags ontlastingsboog van de poort is in het metselwerk verwerkt. De boogvulling, eindigend op het verlaagde plafon, is gevuld met nieuwe machinale waalsteen. De raambovendorpels aan de voorzijde op de begane grond worden gedekt door een waterlijstje en bezitten afwaterende baksteen lekdorpels en op de verdieping donkere lekdorpeltegels aan de uiteinden versierd met geprofileerde koppen.

De voorgevel (N) is voorzien van siermetselwerk. De rondboogpoort wordt ontlast door een 3-laags rondboog van koppen strekken eindigend op horizontale uitgemetselde sierbanden die naar beneden op de kepers zijn doorgetrokken. De onderste rondbooglaag bezit een in- en uitspringende koppenlaag. De sluitsteen wordt gesuggereerd door verticaal in- en uitspringende koppen en strekken, die verbonden zijn met het geprofileerde muurvlak rondom het raam op de 2de verdieping, waarvan de onderrand is verfraaid met een tandlijstje (uitspringende koppen).

De woningen bezitten een aparte entree aan de voorzijde met een tuinpad en vóór de woning is een kleine tuin met gemetselde erfafscheiding. De beide woningen zijn spiegelvormig uitgevoerd.

**De begane grond van 98* bezit links een groot glasraam tussen brede kozijnstijlen gedekt door een waterlijst en rustend op geprofileerde koppen. Rechts bevindt zich in de poort teruggelegen de moderne voordeur.

**De verdieping* telt links direct onder de ruime overstek een 3-ruits samengesteld raam. Boven de poortdoorgang bevindt zich onder de overstek -tussen brede kozijnstijlen rustend op geprofileerd metselwerk en gedekt door een waterlijst- een groot 4-ruits raam.

De achtergevel (Z) laat in de verhoogde torenopbouw onder de overstek bouwsporen zien van vernieuwd metselwerk. De meerlaags ontlastingsboog en de gedichte poortboog zijn in het metselwerk verwerkt.

**De begane grond* heeft rechts een groot glasraam en is links nieuw rechthoekig uitgebouwd.

**De verdieping* telt links direct onder de overstek een smal rechthoekig raam en rechts een openslaand raam. Rechts bevindt zich in het schuine dakschild een gietijzeren 2-ruits dakraam en heeft op de nok rechts genoemde schoorsteen. Een kleine L-vormige achtertuin sluit aan bij het huis.

Beide zijgevels zijn door de buurpanden aan het oog onttrokken, de poortgevels zijn blind.

De erfafscheiding aan de voorzijde is deels uit de bouwtijd en bestaat uit een lage voeting met rollaag beëindiging. Links en rechts langs het entreepad bevindt zich een gelijke voeting maar deze zijn later verhoogd. Links bevindt zich een vierkante hoge in rode steen gemetselde pilaster geschikt voor het plaatsen van planten.

Waardering

Het poortgebouw met twee woningen 96 en 98 in de Uitenboschstraat is met erfafscheiding van algemeen belang vanwege de architectuur- en cultuurhistorische waarde als bijzonder onderdeel van de sociale woningbouw uit begin jaren '30 van de vorige eeuw. De in opdracht van de Vereniging voor Volkshuisvesting Alkmaar gebouwde woonhuizen hebben een sobere functionele bouwstijl, die refereert aan de Europese socialistische bouwwijze uit die tijd waarbij het huis gezien wordt als een veilige burcht. Tevens is het een fraai voorbeeld van het oeuvre van de Alkmaarse architect G.D. van Reijendam.

Door de beeldbepalende ligging tegenover een identiek poortgebouw én als onderdeel van een complex van 26 woningen is dit pand van bijzonder stedenbouwkundige waarde.